

LESBRIEF 11

Titel activiteit

Blockbusters /
De ondergrondse Rembrandt

Discipline

Literatuur/ beeldende kunst

Doelgroep

Bovenbouw

Praktisch

Duur activiteit: 1 à 2 uur

Benodigheden: Pen en papier

Beschrijving

Deze lesbrief hoort bij het boek De ondergrondse Rembrandt van Manon Berns. De leerlingen ontdekken in deze lesbrief meer over het schilderij de Nachtwacht van Rembrandt en over zijn ondergrondse schuilplaats in de Tweede Wereldoorlog: de Kluis in de Sint-Pietersbergin Maastricht. De antwoorden op de vragen staan in filmpjes, op internet of in het boek.

Instructie

De leerkracht introduceert het boek De ondergrondse Rembrandt van Manon Berns.

Kern

De leerlingen bekijken/lezen de bronnen en de achtergrondinformatie (zie bijlage 1)

Afronding

De leerlingen voeren de 3 deelopdrachten uit (bijlage 2) en spelen de quiz (bijlage 3).

Deelopdracht 1: Ik zie ik zie wat jij niet ziet

Deelopdracht 2: De Blockbusters

Deelopdracht 3: Zeg het maar: wat vind jij?

Competentie

Welke competentie staat centraal?

Onderzoeken en Creëren

Welke indicator staat centraal?

O1: gebruikt actief zijn zintuigen om een object, onderwerp of gebeurtenis te verkennen

O4: stelt vragen aan zichzelf en zijn omgeving

O5: verzamelt, selecteert en maakt kritisch gebruik van verschillende bronnen

C3: kan opgedane kennis toepassen

C6: geeft op eigen wijze vorm aan ervaringen, emoties en ideeën

Extra tip

Bekijk de volgende filmpjes in de klas:

- School tv: Topstukken van het Rijksmuseum: De Nachtwacht van Rembrandt van Rijn
- Youtube: 'Maak samen een Nachtwacht' van Manon Berns
- Wikikids.nl: De Nachtwacht
- Website www.deblockbusters.nl: de ondergrondse Rembrandt van Manon Berns

Quote van de kunstenaar

'Zo spannend kan een kunstwerk zijn' Taco Dibbets, directeur Rijksmuseum

Contactgegevens

Manon Berns

maberns@home.nl

BIJLAGE 1

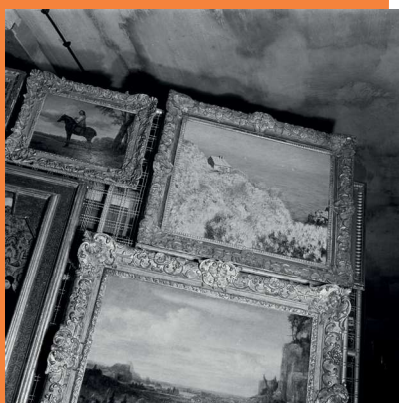
ACHTERGRONDINFORMATIE: SCHUILEN VOOR DE BOMMEN

Tweede Wereldoorlog

In het Blockbusters-boek 'De ondergrondse Rembrandt' van Manon Berns draait het niet alleen om de Nachtwacht, maar ook om zijn schuilplaats in de Tweede Wereldoorlog.

In de Tweede Wereldoorlog was Nederland bezet door de Duitsers. Om kunstwerken tegen oorlogsgeweld te beschermen gingen Nederlandse musea dicht en werden kunstwerken naar veilige schuilplaatsen gebracht. De Nachtwacht van Rembrandt lag drie jaar lang veilig opgeborgen in een speciaal gebouwde kluis in de Sint-Pietersberg in Maastricht.

De Kluis

Rijksbewaarplaats de Kluis ligt in het onderaardse gangenstelsel in de Sint-Pietersberg in Maastricht. De betonnen bunker heeft wanden van een halve meter dik, een plafond van 1 meter dik en ligt 30 meter onder de grond. Om er te komen maak je eerst een wandeling met een gids door het donkere, ondergrondse gangenstelsel. Eenmaal door de dikke kluisdeur kom je in een grote L-vormige ruimte van 20 bij 11 meter. Een enorme kluis dus. Hier hingen in de Tweede Wereldoorlog ongeveer 750 schilderijen van bekende schilders aan rekken. De Nachtwacht lag als een opgerolde pannenkoek in een nis.

Het verzet

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwamen Nederlanders in verzet tegen de Duitsers. Dit was gevaarlijk werk en gebeurde in het diepste geheim. In het boek 'De ondergrondse Rembrandt' komen de Blockbusters erachter dat ook in het ondergrondse gangenstelsel en in de Kluis het verzet actief was. De illegale radiozender 'Margriet' lag verstopt achter de Nachtwacht. Met deze zender verzond het verzet weerberichten naar Engeland. Ook werden neergeschoten Amerikaanse, Engelse en Canadese piloten door de ondergrondse gangen in de Sint-Pietersberg naar België gesmokkeld.

BIJLAGE 2

Deelopdracht 1: Ik zie ik zie wat jij niet ziet

Bekijk eerst met de hele klas goed de Nachtwacht! Geef een leerling de beurt en laat hem/haar iets op het schilderij de Nachtwacht benoemen. Bijvoorbeeld 'hond' of 'vaandel' of 'verf' of 'rood'. Daarna is de volgende leerling aan de beurt, totdat de hele klas iets anders op het schilderij heeft gezien en benoemd.

Deelopdracht 2: De Blockbusters

Beantwoord de volgende vragen:

- Wie zijn de Blockbusters?
  - Hoe komt deze geheime club aan zijn naam?
  - Welke opdrachten voeren de Blockbusters uit?
- (TIP: kijk in het Blockbusterschrift op www.deblockbusters.nl)
- Welke Blockbuster zou jij het liefst zijn en waarom?

Deelopdracht 3: Zeg het maar: wat vind jij?

Laat de leerlingen in tweetallen over de onderstaande vragen praten.
Bespreek daarna klassikaal een paar meningen.

Vraag 1

Welk van onderstaande 2 schuttersstukken vind jij spannender om naar te kijken? Waarom vind je dat?

Vraag 2

Zou je wel of niet in het verzet gaan? Je brengt daarmee je familie in gevaar, maar als je het niet doet...

Vraag 3

In welk land is er nu (of was er nog niet zo lang geleden) oorlog?
Welke kunstwerken zouden hier bedreigd kunnen worden?

BIJLAGE 3

QUIZ

Sta op en doe mee! Alle leerlingen gaan staan. Geef een leerling de beurt. Die leerling geeft antwoord en als het antwoord goed is, blijven alle leerlingen met datzelfde antwoord staan; leerlingen met een fout antwoord gaan zitten. De laatste leerling die staat, is de winnaar.

Wie schilderde de Nachtwacht?

Rembrandt van Rijn.

In welke jaar schilderde Rembrandt de Nachtwacht?

In 1642.

Welke groep heeft Rembrandt op de Nachtwacht afgebeeld?

De schutterij van wijk II van Amsterdam.

Wie zijn de belangrijkste personen?

De mensen die in het licht staan: kapitein Frans Banninck Cocq, luitenant Willem van Ruytenburch, het meisje, de vaandeldrager en de trommelaar.

Wat was de taak van een schutterij?

Een schutterij beschermde de bewoners van de stad.

Wat deed Rembrandt anders in zijn schuttersportret dan zijn concurrenten in de 17e eeuw, zoals Bartholomeus van der Helst?

Rembrandt schilderde mensen in actie en beweging, en niet geposeerd.

Hij gebruikte een spannend licht-donker effect: clair-obscur.

Hij schilderde met 3D-effect: alsof de schutters uit het schilderij stappen.

Waar lag de Nachtwacht tijdens de Tweede Wereldoorlog?

In de Kluis in de Sint-Pietersberg in Maastricht.

Waarom zou het niet veilig zijn om kunstwerken tijdens een oorlog in musea te laten hangen?

Omdat musea gebombardeerd kunnen worden.

Omdat kunst geroofd kan worden.

Hoeveel schilderijen lagen er veilig opgeborgen in de Kluis?

Circa 750 schilderijen.

Wat lag er behalve schilderijen nog meer verstopt in de Kluis?

De illegale radiozender 'Margriet', waarmee het verzet berichten naar Engeland verzond.

Wat betekent het verzet?

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren er mensen en groepen die zich in het geheim tegen de Duitsers verzetten. Ze pleegden aanslagen, hielpen Joden of smokkelden geheime informatie.